

Nem trükk! Elektronika

...repül a varázsszönyeg, Gulliver tenyerében ott nyüzsgönek törpeország lakói, hegyóriás nagyságú orchideák riasztgatják a betolakodó emberkéket, s életre kel Dante Poklának ezernyi félelmetes víziója. Mármint a képernyőn.

A valóra vált „csodák” kiötlője és megvalósítója: *Rajnai András*, a Magyar Televízió rendezője. Újításának neve: elektronika.

— Mit jelent ez? Új trükkfelvételi eljárás?

Rajnai András tiltakozik:

— Nem trükk! Ellenkezőleg! A különféle trükkfelvételek, elsősorban a játékfilmekben, egészen mások, mint amit én csinállok. A trükkfelvételek lényege ugyanis: két vagy több filmkockát, amelyre külön-külön vettek fel jeleneteket, összekopíroznak. De akármilyen ügyesen dolgoznak is, látni az „összeillesztést”, összekopírozást, montírozást. Ezzel szemben az elektronika lényege: két vagy több tévékamera képét egyszerre rögzítjük egyetlen képmagnóra, azonos képkockára. Például: elkészítjük egy hatalmas mesepalota tenyérnyi, asztalon elférő makettjét, s az egyik kamera ezt a makettet rögzíti. Ugyancsak a cselekmény szereplői a puszta műteremben, sötét-kék háttér és oldalfalak között játsszák szerepeiket. A rendezőasztalnál pedig a két képet egyesítik úgy, hogy azt látni: a színészek a mesepalotában járnak-kelnek, mozognak. A közönség és a kritika

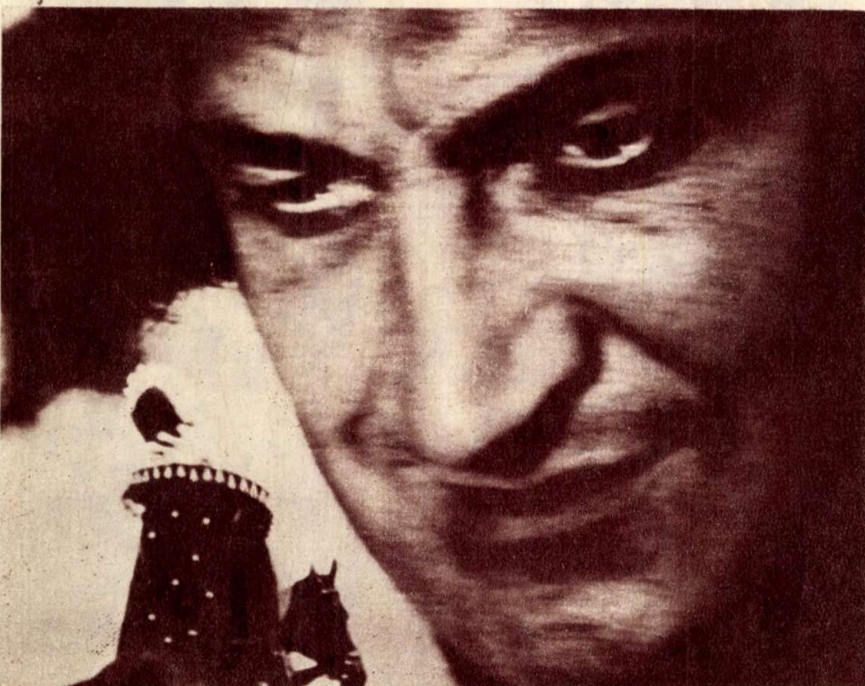
joggal bírálta a színészek erőltetettnek látszó mozgását, az alakítások elnagyoltságát, a képek összeillesztésének apróbb-nagyobb hibáit. S azt is, hogy a technikai „csodákat” helyezem előtérbe, a mű gondolatiságának rovására.

— Ezek szerint egyetért a bírálókkal?

— Természetesen. De hozzá kell tennem: az elektronika most növi ki gyermekcipőit. Meg kellett találnunk — úgy érzem, jórészt meg is találtuk! — azokat a színészeket, akik „ráéreztek” az új feladatokra, elszakították az üres tér játéktechnikáját, s azt, hogy a díszleteket, kellékeket a fantáziájukkal pótolják. Ami még ma is hiánycikk: a megfelelő forgatókönyv. Ezért dolgoztuk fel távoli földrészek, letűnt évszázadok legendáit, meséit, mint az *Ezeregyéjszaka*, *Gilgames*. S ezért választottunk tudományos-fantasztikus témákat, mint az *Orchideák bolygója* vagy *A halhatatlanság halála* (ez utóbbi még nem került képernyőre), mert itt is jól alkalmazható az elektronika. Következő filmünk is sci-fi: Dino Buzzati *A nagy képmás* című tudományos-fantasztikus írása.

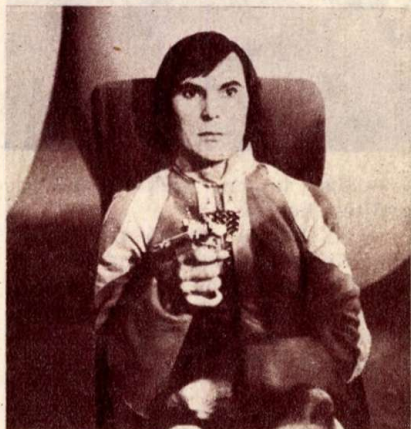
Külföldön sem ismeretlen ez az eljárás, de ott csakis trükkfelvételre használják, show-műsorokban. Rajnai András első elektronikus kisfilmjeinek egyikével, az *Ének a galaktikáról* cíművel nagydíjat nyert a triezsi tévéfilmfesztiválon, a *Pokol* pedig fődíjat kapott Barcelonában, 1975-ben.

Sinkó László Gulliver szerepében

Szalai Edit rendezői utasítást kap Rajnai Andrástól a *Halhatatlanság halála* című film rendezése közben (Fotó: Matz Károly)

Juhász Jácint az *Időcsatorna* című TV-filmben

Itthon — egyelőre még saját íróasztala sincs a Szabadság téri tévépalotában. Egész estét betöltő tévéjátékai elkészítéséhez ugyanannyi időt kap, mint bármely más „normális” produkció, pedig az elektronika alkalmazása jelenleg még roppant időigényes. De nem bánja. Megszállottan kísérletezik, újra meg újra nekigyürkőzve, s nem kedvetlenedve el a bírálatoktól, de még az értetlenségtől sem. A *Halhatatlanság halála* című filmben például már sikerült megoldania azt, amit előző filmjeiben még nem: a kamera már közelíteni is, távolítani is tud.

— En úgy látom — mondja Rajnai András —, hogy az elektronikának nagy lehetőségei vannak a humor világában is. A mi módszerünkkel ki lehetne szabadítani a humort a „Ketten beszélnek” sémából, s a szöveg-humort látvány-humorról lehetne gazdagítani, sőt pótolni.

Garai Tamás